

Grey Scale #13

Part Code 071316

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Zal. Do pisma Nr 03746
Nr z dnia 196 r.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

10

kpt. Zdzisław GALEWSKI

PRACA INDYWIDUALNA

**ANALIZA MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA DO DZIAŁAŃ
OCALAŁYCH SIĘ PO UDERZENIACH JĄDROWYCH
W WYPADKU NARUSZENIA STRUKTURY
ORGANIZACYJNEJ ODDZIAŁU (PODODDZIAŁU)**

Referat

5
Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/761

05-000801-005-0

52464
BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
evid.
Obrona Narodowa

WARSZAWA

LIPIEC

1973

Colour Chart #13
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Centimetres
Inches
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Zał. Do pisma nr. 03746
Nr z dnia 198 r.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

10

kpt. Zdzisław GALEWSKI

PRACA INDYWIDUALNA

**ANALIZA MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA DO DZIAŁAŃ
OCALAŁYCH SIĘ PO UDERZENIACH JĄDROWYCH
W WYPADKU NARUSZENIA STRUKTURY
ORGANIZACYJNEJ ODDZIAŁU (PODODDZIAŁU)**

Referat

5

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/761

05-000801-005-0

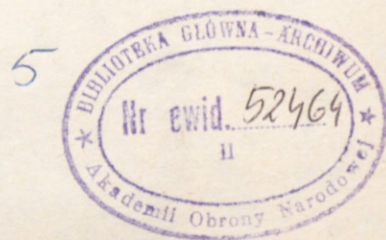

52464

P R A C A I N D Y W I D U A L N A

ANALIZA MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA
DO DZIAŁAŃ OCALALYCH SIŁ PO UDERZENIACH
JĄDROWYCH W WYPADKU NARUSZENIA STRUKTURY
ORGANIZACYJNEJ ODDZIAŁU /PODODDZIAŁU/

Referat

OPRACOWAŁ
SŁUCHACZ I KURSU OGÓLNOWOJSKOWEGO

kpt. Zdzisław GALEWSKI

PLAN PRACY

=====

1. Możliwości przeciwnika w zakresie użycia HMR na szczeblu taktycznym.
2. Przewidywane straty w wyniku uderzeń HMR npla.
3. Wpływ strat na sposób prowadzenia dalszych działań:
 - a/ w wypadku zachowania struktury organizacyjnej,
 - b/ w wypadku zniszczenia systemu dowodzenia i utraty struktury organizacyjnej.
4. Warunki organizacji oddziałów /pododdziałów/ zbiorczych oraz przewidywany ich skład i wyposażenie.
5. Możliwości w zakresie prowadzenia dalszych działań przez oddziały /pododdziały/ zbiorcze i zasady ich użycia.
6. Sposoby szkolenia w warunkach pokojowych sztabów i żołnierzy w zakresie organizacji i działania siłami zbiorczymi.

Wprowadzenie na pole walki BMR i szybki rozwój środków jej przeznaczenia spowodował możliwość następowania gwałtownych zmian w sytuacji. Zmiany te będą głównie następstwem utraty zdolności bojowej przez część walczących wojsk. Walczące strony zawsze dążyły do stworzenia korzystnej dla siebie sytuacji poprzez zniszczenie siły żywej i sprzętu przeciwnika. Historia wojen, a szczególnie przykłady z drugiej wojny światowej wskazują, że straty ponoszone przez pododdziały, oddziały i związki taktyczne w czasie walki były niekiedy bardzo znaczne, a mimo to prowadziły one nadal działania bojowe. Wojska te zachowały jednak z reguły nienaruszony system dowodzenia i etatową strukturę organizacyjną. W warunkach użycia BMR sytuacja w tym zakresie ulegnie zmianie. Siła rażenia współczesnych środków spowoduje, że w ciągu krótkiego czasu mogą zostać odezładowane całe elementy ugrupowania bojowego, co doprowadzi do naruszenia struktury organizacyjnej, systemu dowodzenia i gwałtownie obniży możliwości prowadzenia dalszych działań. Taka sytuacja będzie ponadto zjawiskiem powszechnym a możliwości uzupełnienia strat w sile żywej i sprzęcie będą - ze względu na oddziaływanie BMR również na zaplecze - znacznie mniejsze, niż to było w przeszłości. Zmusza to do poszukiwania rozwiązań umożliwiających wykorzystanie w maksymalnym stopniu do dalszych działań wojsk, które utraciły zdolność bojową.

1. Możliwości przeciwnika w zakresie użycia broni masowego rażenia na szczeblu taktycznym.

Pododdziały i oddziały prowadzące działania w bezpośredniej strefie starcia w zasadzie mogą zostać porażone

przez środki ^{przenoszenia} przeznaczenia broni jądrowej szczebla taktycznego. Jest mało prawdopodobne oddziaływanie na nie środkami szczebla wyższego. Poniżej przedstawię możliwości przeciwnika w tym zakresie.

Ogólnie należy stwierdzić, że środkami przenoszenia broni jądrowej dysponuje dywizja. Jakkolwiek również brygada posiada artylerię zdolną teoretycznie do przenoszenia tej broni /próby z haubicami 155mm/, to możliwości jej wykorzystania będzie określał - często bardzo ograniczony - przydział ładunków jądrowych.

Na szczeblu dywizji i brygady przeciwnik posiada następujące środki, które może wykorzystać do przenoszenia broni jądrowej.

Środki przystosowane do przenoszenia BMR w dywizji X/

Państwo	Wyszczególnienie	Organiczna		Przydzielona		Ogół- tem dział	Za- sięg w km
		podod- działów	dział /wyrzu- tni/	podod dział- ów	dział /wyrzu tni/		
USA	dywizyjny Honest Jonu	1	4	0-1	0-6	4-10	30
	dywizyjny haubic 203,2mm	-	4	1	12	16	10
	dywizyjny haubic 155mm	4	13	1-3	18	18-54	90-126
	Razem	5	-	1-5	-	30-72	110-152
NRF	dywizyjny Honest Jonu	1	4				
	dywizyjny haubic 203,2mm	-	6				
	dywizyjny armat 175mm	-	12				26
	dywizyjny haubic 155mm	3	12-18				
Razem	3	-					
WB	dywizyjny Honest Jonu	1	4				
	dywizyjny haubic 203,2mm	-	4				
	dywizyjny haubic 155mm	1	18				
	Razem	2	-				

Uwaga: dane liczbowe w rubryce "zasięg w km" dotyczą zasięgu przed przedni skraj.

Powyższe zestawienie ilustruje, że największe możliwości w zakresie przenoszenia broni jądrowej ma dywizja amerykańska, najmniejsze zaś brytyjska. Z przedstawionych środków w ^{pości} ~~razie~~ działania oddziału /pz,poz/ może prowadzić ogień średnio do 50%, co stanowi: w dywizji amerykańskiej - ok. 40 szt., ^{zobacz 3 przesłane broni} niemieckiej 30-40 szt. i brytyjskiej do 20 szt. ^{W wypadku jądrowej} W wypadku otrzymania wzmocnienia ilość ta w dywizji amerykańskiej może się zwiększyć wg powyższego zestawienia.

Przedstawione kalkulacje obrazują jedynie teoretyczne możliwości przeciwnika w zakresie przenoszenia BMR. Należy bowiem pamiętać, że przystosowanie armat 175mm i haubic 155mm do przenoszenia broni jądrowej znajduje się ciągle w stadium prób, a jego celowość jest dyskutowana. Z przedstawionego zestawienia widać, że właśnie te rodzaje sprzętu są najliczniejsze. Zasadniczy wpływ na możliwości nieprzyjaciela w zakresie użycia BMR będzie mieć jednak nie ilość środków do jej przenoszenia, lecz ilość przydzielonych ładunków jądrowych. Według norm obowiązujących w NATO poszczególne związki taktyczne mogą ^{otrzymywać} ~~mieć przydzielone~~ n/w ilości amunicji jądrowej na dzień walki:

Podział amunicji jądrowej

Wyszczególnienie	USA	NRF	WB
Dywizja	25 - 30 i więcej	do 10 i więcej	do 40
Korpus armijny	120-150	40-60	do 120

Przytoczone normy ^{określają} ~~obowiązują~~ raczej przydziały maksymalne. Uważa się, że takie ilości ładunków jądrowych otrzymują jedynie związki taktyczne wykonujące najważniejsze zadania

na kierunku głównego uderzenia lub w rejonie głównego wysiłku obrony. Ponadto normy te są przewidywane na pierwsze dni wojny. W późniejszym okresie, głównie ze względu na wyczerpywanie się zapasów amunicji jądrowej, przydział jej może być znacznie mniejszy. Powyższe zestawienie ilustruje ilość przydzielonych ładunków jądrowych, nie obrazuje ich mocy i mocy łącznej, co stwarza trudność w przewidywaniu skutków uderzeń. W przybliżeniu moc tą można określić, rozpatrując możliwości sprzętu, przy pomocy którego będzie przenoszona. Są one następujące:

- pociski "Honest Jonu" są przystosowane do przenoszenia głowic jądrowych o mocy 2,10 i 30 KT;
- haubice 203,2mm mogą przenosić ładunki jądrowe o mocy 0,08, 2 i 10 KT.

Przyjmując średnią moc jednego ładunku 10 KT, dywizja NRF dysponuje amunicją jądrową o łącznej mocy 100 KT, zaś amerykańska i brytyjska w granicach 300 KT. Znaczną trudność sprawia ^{określenie} określenie ilości i mocy uderzeń, które mogą zostać wykonane posiadanymi środkami na oddział /pz,pcz/ strony przeciwnej. Zależać to będzie od miejsca i roli tego oddziału w ugrupowaniu związku taktycznego i od jego położenia w stosunku do działających wojsk przeciwnika.

Najsilniej np. obezwładnione będą oddziały brońące się na kierunku głównego uderzenia, ^{przeciwnika} znacznie słabiej na innych kierunkach. Uwzględniając jednak konieczność obezwładnienia posiadanymi środkami takich elementów ugrupowania jak: środki przenoszenia broni jądrowej, drugie rzuty, punkty dowodzenia,

50 artylerii, wreszcie oddziały pierwszego rzutu, można założyć że na pz /pcz/, bez względu na jego rolę w ugrupowaniu związku taktycznego może być użyte 50-20% środków posiadanych przez dywizję, których łączna moc może wynosić 20-50 KT i więcej /w przypadku dywizji amerykańskiej/.

2. Prawdopodobne straty w wyniku uderzeń BMR.

Rozpatrując ilość i moc uderzeń jądrowych, które nieprzyjaciel może wykonać na oddział, przy uwzględnieniu powierzchni jego rozmieszczenia, można w przybliżeniu określić wielkość strat. Jedno uderzenie o określonej mocy może spowodować straty w sile żywej wg poniższego zestawienia /w %/x/.

Pododdziały	Rodzaj wybuchu	Rodzaj str.trans	Położenie wojsk			Moc wybuchu w KT				
			dług. kolum. w km.	Pow. ugr.bo w km ²	pow. rej.ze w km ²	1	5	10	20	30
Batalion piechoty	N	tr	3			60	73	87	100	
	P	tr				60	93	100		
	N	tr		30		17	25	35	60	84
	P	tr				17	41	75	100	
	N	tr			6	42	63	88	100	
	P	tr				42	100			
Kompania ozołgów z pcz	N	cz	1			100				
	P	cz				100				
	N	cz		1		100				
	P	cz				100				
	N	cz			1	100				
	P	cz				100				
Batalion ozołgów pz	N	cz	3			46	60	67	73	80
	P	cz				53	60	67	73	80
	N	cz		30		10	17	21	25	30
	P	cz				13	17	21	25	30
	N	cz			6	25	42	52	62	75
	P	cz				32	42	52	62	75

Uwaga: Dla rejonów zajętych i rozbudowanych w czasie 1 dnia powyższe dane należy pomnożyć przez współczynniki - przy wybuchu naziemnym - 0,7, przy pow.0,5

x/ Metodyka prognozowania strat wojsk i zniszczenia obiektów terenowych w rejonach wybuchów jądrowych - ASG 1970r.

Analiza powyższego zestawienia wskazuje, że wojska w wypadku celnych uderzeń poniosą największe straty w marszu, najmniejsze zaś - prowadząc działania w ugrupowaniu bojowym. Wiąże się to z powierzchnią zajmowanego rejonu /skupieniem wojsk/. Przedstawione straty mogą być wyższe, przyjęto bowiem że 100% stanu osobowego znajdowało się wewnątrz wozów bojowych lub w schronach /"uwaga" pod tabelą/. Doświadczenia z ćwiczeń wskazują, że w praktyce znaczna część stanu osobowego może być poza wozami /z wyjątkiem marszu/, co automatycznie straty te powiększy. Z drugiej strony przedstawione kalkulacje dotyczą wypadku wykonania uderzenia w centrum ugrupowania bojowego. Wydaje się, że tak celne uderzenia nie będą miały miejsca zawsze, chociażby ze względu na odległość, z jakiej będą wykonywane. Powyższe rozważania pozwalają na następujące uogólnienia.

1. Celne uderzenie o mocy 10 KT na batalion piechoty porazi średnio siłę żywą: - w marszu w 80%, w natarciu w 50%, w rejonie ześrodkowania w 80% /lub w 40% - jeśli bp będzie częściowo okopany/.
2. Przewidywane uderzenia na pułk o łącznej mocy 20-50 KT mogą doprowadzić do obezwładnienia 2-3 batalionów w podanym wyżej procencie.

W powyższych rozważaniach pominąłem straty w sprzęcie gdyż z porównania ze stratami w sile żywej wynika, że nie będą one rzutować na stopień obezwładnienia czy gotowości bojowej pododdziału. Dla przykładu - przy wybuchu powietrznym o mocy 20 KT straty w czołgach w pz wyniosą ok.3%, a straty w transportach^{evach} opancerzonych - ok 5%. Ponieważ nie każdy rodzaj sprzętu cechuje jednakowa odporność na działanie

broni jądrowej, straty te będą się zależnie od tego różnie kształtować. Najbardziej odporne są ozołgi i transportery opancerzone, natomiast największe straty wystąpią w samochodach, środkach łączności, pojazdach specjalnych itp.

3. Wpływ strat na sposób prowadzenia dalszych działań.

Wykonane przez nieprzyjaciela uderzenia jądrowe, zależnie od ich mocy, celności i ilości mogą spowodować powstanie różnych strat. Od ich wielkości i rodzaju zależność będzie sposób likwidacji skutków uderzeń oraz dalszego prowadzenia działań. W wypadku grupowego lub zmasowanego uderzenia BMR w ugrupowaniu bojowym wojsk powstaną liczne luki, a poszczególne elementy tego ugrupowania częściowo lub całkowicie utracą zdolność bojową. Wydaje się, że czynnikiem decydującym w tej sytuacji o sposobie dalszego wykorzystania wojsk będzie zachowanie lub utrata przez nie struktury organizacyjnej. Częściowe naruszenie tej struktury nastąpi wtedy, gdy co najmniej jeden z elementów ugrupowania bojowego w całości z niej wypadnie. Taka sytuacja, jakkolwiek utrudniająca prowadzenie dalszych działań, pozwala na wykorzystanie w nich pozostałych elementów, bez potrzeby reorganizacji pododdziału czy oddziału. Inaczej będzie w wypadku obezwładnienia większości elementów ugrupowania bojowego. Wówczas można mówić o utracie struktury organizacyjnej i możliwości prowadzenia dalszych działań w jej dotychczasowych ramach.

W ramach teoretycznych rozważań trudno określić ściśle kiedy zajdzie potrzeba reorganizacji ocalałych sił, a kiedy oddział może działać nadal w swoim dotychczasowym ^{nie} składzie, dotychczasowa struktura organizacyjna spełni swoje zadanie.

W Nie wszystkie elementy ugrupowania bojowego są ^{bojem} w określonych warunkach jednakowo ważne. Zawsze jednak należy dążyć do

zachowania dotychczasowej struktury organizacyjnej, gdyż zapewnia to utrzymanie systemu dowodzenia jak również umożliwia w miarę planowe wykonywanie zadania bojowego.

W wypadku zachowania struktury organizacyjnej oddziału /pododdziału/, jest on w stanie, po przeprowadzeniu likwidacji skutków uderzeń BMR, wykonywać postawione zadania. Skutki te będzie on z zasady likwidował własnymi siłami, szybko i zdecydowanie, aby nie pozwolić przeciwnikowi na ich wykorzystanie.

Utrata lub zasadnicze naruszenie struktury organizacyjnej znacznie skomplikuje wykorzystanie obezwładnionych uderzeniami jądrowymi oddziałów /pododdziałów/ do dalszych działań. Wówczas wykonywanie dotychczasowego zadania w ramach poprzedniej struktury organizacyjnej będzie niemożliwe. Znaczne straty, dezorganizacja dowodzenia, łączności i współdziałania i szereg innych czynników, aż do psychologicznych włącznie - spowodują konieczność przeformowania i uporządkowania obezwładnionych wojsk poprzez organizację oddziałów /pododdziałów/ zbiorczych.

4. Warunki organizacji oddziałów /pododdziałów/ zbiorczych oraz przewidywany ich skład i wyposażenie.

Oddziały i pododdziały mogą zostać obezwładnione w różnych rodzajach działań bojowych, a nawet przed ich rozpoczęciem. Stąd warunki organizacji sił zbiorczych mogą być bardzo różne. Wydaje się, że będą one zależały od następujących czynników:

- ^u rodzaj działań bojowych i miejsce /oddziału w tych działaniach;
- ^u rodzaj uderzeń i stopieńⁿⁱ obezwładnienia nimi wojsk;

- sposób działania nieprzyjaciela po wykonaniu uderzeń jądrowych;
- zakres pomocy przełożonego w likwidacji skutków uderzeń;
- stan moralno-polityczny wojsk i skutki psychologiczne wykonanych uderzeń;
- inicjatywę i operatywność dowódców formujących pododdziały zbiorcze;
- warunki meteorologiczne, porę roku i doby, warunki terenowe.

Powyższe czynniki będą nie tylko określać warunki organizacji pododdziałów i oddziałów zbiorczych, lecz również ich organizacji. Poniżej rozpatrzę je kolejno właśnie na tle czynnika czasu.

Rodzaj działań bojowych i miejsce oddziału w tych działaniach w ugrupowaniu szczebla nadrzędnego ma decydujący wpływ na warunki organizacji pododdziałów zbiorczych. Nieprzyjaciel może wykonać uderzenie jądrowe na oddział znajdujący się w:

- rejonie zakwaterowania;
- rejonie ześrodkowania /alarmowym/;
- marszu;
- czasie prowadzenia natarcia lub pościgu;
- czasie walki w obronie lub wycofania.

Pierwsze trzy z wymienionych wypadków będą miały miejsce przed wejściem oddziału do walki i będą w czasie to wejście mniej lub więcej poprzedzać. Dlatego w tych wypadkach wojska, zależnie od odległości od nieprzyjaciela, będą miały stosunkowo dużo czasu na likwidację skutków uderzeń i tworzenie sił zbiorczych. Może go być nawet tak dużo, /np. w wypadku

obezwładnienia w rejonie stałej dyslokacji lub w rejonie alarmowym/, że nie będzie potrzeb^o organizacji sił zbiorczych, a po prostu droga uzupełnień z zewnątrz zostanie odtworzona w całości poprzednia struktura organizacyjna. W wypadku obezwładnienia oddziału w czasie marszu, inne będą warunki, gdy będzie to marsz wykonywany na dużą odległość w składzie związku taktycznego, np. do frontu, a zupełnie inne, gdy będzie to marsz po wyruszeniu z rejonu wyjściowego na rubież ataku. W pierwszym przypadku będzie również dużo czasu na prowadzenie likwidacji skutków uderzeń BMR i nie zawsze znajdzie potrzeba organizowania oddziału zbiorczego.

W drugim przypadku tego czasu będzie znacznie mniej, a stworzenie z pozostałych sił oddziału zbiorczego będzie nieodzowne

Najtrudniejsze warunki organizacji oddziałów zbiorczych wystąpią w czasie prowadzenia działań w strefie bezpośredniej styczności wojsk - w natarciu lub obronie, przy czym będą one się różniły zależnie od miejsca oddziału w ugrupowaniu szczebla nadrzędnego. W przypadku jeśli rozpatrywany oddział /np. pz lub pcz/ będzie w drugim rzucie związku taktycznego, a oddziały pierwszorzutowe nie zostały obezwładnione, czas pozwoli na przeprowadzenie częściowych, a niekiedy całkowitych zabiegów specjalnych. W tych warunkach organizacja pododdziałów i oddziału zbiorczego będzie prowadzona pod osłoną wojsk będących w styczności z nieprzyjacielem. Znacznie trudniejsza sytuacja nastąpi w przypadku obezwładnienia BMR oddziału, który znajdował się w przeciwnym rzucie, a drugi rzut /odwód/ związku taktycznego również został obezwładniony. Wówczas jedynym elementem osłaniającym

likwidację skutków uderzeń i organizację sił zbiorczych
✓ i umożliwia to

będą pododdziały zwarte w bezpośredniej walce z nieprzyjacielem i stąd nie obezwładnione. W tych warunkach czynnik czasu będzie miał decydujące znaczenie i często nie pozwoli na przeprowadzenie nawet częściowych zabiegów specjalnych, a zmusi do przyjęcia wczesniej walki, zaś w pośpiechu organizowane pododdziały zbiorcze natychmiast po ich sformowaniu będą kierowane kolejno w zagrożone rejony.

Rodzaj uderzeń i stopień obezwładnienia nimi wojsk wpływa głównie na czas organizacji sił zbiorczych. Szczególnie uciążliwe są naziemne uderzenia jądrowe większej mocy, powodujące powstawanie rozległych stref skażeń promieniotwórczych. Stwarza to potrzebę prowadzenia dokładnego rozpoznania skażeń oraz opuszczenia przez porażone wojska zagrożonych rejonów. W takich przypadkach wszelka pomoc z zewnątrz może być znacznie utrudniona, a często niemożliwa. Mniej skomplikowana jest likwidacja skutków uderzeń BMR po uderzeniach powietrznych, choć i w tym przypadku wybór rejonu prowadzenia zabiegów i odtwarzania zdolności bojowej musi być poprzedzony rozpoznaniem. Jednak mniej rozległe strefy skażeń pozwalają na wyznaczenie rejonu niezbyt odległego od miejsca porażenia, co w warunkach zniszczenia lub uszkodzenia znacznej ilości sprzętu oraz konieczności transportu rannych i porażonych, będzie niezmiernie ważne. Ponadto skróci to znacznie czas trwania czynności organizacyjnych i pozwoli na szybsze wykorzystanie zorganizowanych wojsk.

Sposób działania nieprzyjaciela po wykonaniu uderzeń jądrowych będzie zależał od sytuacji w jakiej znajdują się jego wojska. Niewątpliwie, nieprzyjaciel wykonując grupowe czy zmasowane uderzenia jądrowe, będzie dążył do natychmiastowego ich wykorzystania. Stwarza to realną groźbę dla wojsk

likwidujących skutki uderzeń, a nieprzyjacielowi dużą szansę powodzenia. Czynnikiem powstrzymującym działanie nieprzyjaciela i stawiającym go w sytuacji podobnej do naszych wojsk będą własne uderzenia jądrowe. W warunkach zniszczenia dużej ilości środków rażenia, w tym artylerii, uderzenia jądrowe będą jedynym środkiem, skutecznie broniącym nieprzyjacielowi wykorzystanie jego uderzeń. W tej sytuacji decydujące znaczenie dla zwycięstwa w bitwie będzie mieć szybkość odtworzenia zdolności wojsk do działań i rozpoczęcie ich, nawet niewielkimi siłami.

Zakres pomocy przełożonego w likwidacji skutków uderzeń będzie miał istotne znaczenie i może znacznie skrócić czas przygotowania sił zbiorczych do działań. Należy jednak zaznaczyć, że przełożony będzie w stanie etatowymi siłami i środkami udzielić pomocy tylko nieznacznej ilości wojsk, wykonującym aktualnie najważniejsze zadanie. Dlatego też na pomoc tą nie zawsze można liczyć i w żadnym wypadku nie może ona być warunkiem odtworzenia zdolności bojowej wojsk i wykorzystania ich do dalszych działań. Wydaje się, że etatowymi siłami związek taktyczny może udzielić pomocy obozwardnionemu oddziałowi w zakresie:

- rozpoznania skażeń;
- odkażania i dezaktywacji;
- obsługi sanitarnej;
- remontu i ewakuacji sprzętu technicznego.

Ponadto istotnym czynnikiem, a często warunkiem szybkiej reorganizacji oddziału i jego dalszego wykorzystania będzie pomoc przełożonego w odtworzeniu dowodzenia, głównie w zakresie sprzętu / w przypadku zniszczenia etatowego/ oraz niekiedy

pomoc personalna. Jeszcze inną formą tej pomocy będzie zabezpieczenie zagrożonych kierunków i stworzenie w ten sposób warunków do przygotowania obezwładnionych wojsk do działań. Oczywiście zakres pomocy ze strony przełożonego może być znacznie szerszy /np. dodatkowy przydział sprzętu, wzmocnienie artylerią, przydział zaopatrzenia/, zawsze jednak będzie zależał od aktualnych możliwości i z reguły nie pokryje potrzeb.

Stan moralno-polityczny i psychologiczne skutki wykonanych uderzeń będą niewątpliwie również jednym z istotnych czynników kształtujących warunki organizacji sił zbiorczych. Jest to zagadnienie bardzo szerokie i wykracza poza ramy tej pracy, dlatego ograniczę się do wskazania kilku problemów, wymagających praktycznego rozwiązania podczas realizacji przedsięwzięć z zakresu likwidacji skutków użycia BMR.

Oto one:

- zapobieganie i likwidacja paniki;
- izolacja ludzi, którzy ulegli szokom i urazom psychicznym;
- wymuszenie posłuszeństwa dowódcom /często nowym i przejmującym dowodzenie z własnej inicjatywy/;
- zapobieganie ucieczkom z pola walki i dezercji;
- umacnianie wiary we własne siły i wskazywanie słabych stron nieprzyjaciela;

Do wykonania powyższych zadań nie wystarczą siły aparatu politycznego i przejmujących dowodzenie oficerów. Często niezbędne okażą się siły żandarmerii lub udział części pododdziałów nie obezwładnionych wykonanymi uderzeniami.

Inicjatywa i operatywność dowódców organizujących pododdziały zbiorcze będą miały ogromny wpływ na warunki i czas przygotowania ich do walki. Problem odtwarzania łączności i dowodzenia jest czynnością zasadniczą w systemie likwidacji skutków uderzeń BMR. W wypadku, gdy po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela punkty dowodzenia utracą całkowicie zdolność do kierowania działaniem wojsk, można w celu jej odtworzenia:

- zorganizować środkami wyższego szczebla nowy sztab w miejsce zniszczonego;
- przejąć dowodzenie siłami i środkami szczebla bezpośrednio niższego;
- zorganizować dowodzenie siłami równorzędnego szczebla /przez sąsiada/.

Wszystkie podane wyżej warianty odtwarzania dowodzenia wymagają jednak czasu. Wydaje się, że np. przejęcie dowodzenia siłami związku taktycznego nad oddziałem będzie trwać około godziny, przy czym nie uwzględniam tu takich czynności jak zgranie oficerów nowego sztabu, zapoznanie się z sytuacją bojową wojsk, nawiązanie osobistego kontaktu ze sztabami podległymi itp. Przejęcie dowodzenia przez sąsiada wymagać będzie podobnych nakładów czasu. W przypadku obezwładnienia oddziału zmasowanymi uderzeniami BMR, mało prawdopodobna wydaje się możliwość przejęcia dowodzenia przez sztab niższy, ponieważ może go po prostu nie być. Dlatego też organizowaniem pododdziałów zbiorczych i kierowaniem likwidacją szkadeń bardzo często zajmować się będą oficerowie /podoficerowie/ z własnej inicjatywy przejmujący dowodzenie. Będzie to stosowane głównie w pierwszej fazie odtwarzania zdolności bojowej

wojsk, przed przejęciem dowództwa przez zdolny do tego sztab. Brak jakiegokolwiek inicjatywy w tym kierunku może doprowadzić do nieodwracalnych następstw: straty na czasie, paniki, powiększenia strat wskutek promieniowania, utraty wiary w możliwość prowadzenia dalszych działań. Stąd duże znaczenie inicjatywy i zdolności oficerów do wzięcia na siebie odpowiedzialności za powzięte decyzje.

Warunki terenowe, meteorologiczne, pora roku i doby będą w istotny sposób kształtować warunki organizacji sił zbiorczych do dalszych działań. Będą one miały równorzędny wpływ na prowadzenie czynności organizacyjno-likwidacyjnych. Tak np. noc będzie z jednej strony utrudniać akcję ratowniczą i przedłużać związane z tym prace, z drugiej jednak strony maskować ruch wojsk i rozmieszczenie w rejonach. Ogólnie należy stwierdzić, że czym trudniejsze będą warunki terenowe i meteorologiczne, tym bardziej czas osiągnięcia gotowości do dalszych działań się wydłuży.

Niezależnie od omówionych wyżej warunków, w trakcie odtwarzania gotowości bojowej ocalałych sił zajdzie konieczność przeprowadzenia określonych przedsięwzięć. Ze względu na charakter można je podzielić na dwie zasadnicze grupy:

1. Czynności awaryjno-ratunkowe
2. Czynności organizacyjno-porządkowe /w tym również organizacja przyszłych działań/x/.

Wydaje się, że przedsięwzięcia wchodzące w zakres w/w grup można rozpatrywać w czasie według następującego harmonogramu /na przykładzie pz/:

x/ ppłk M. Laszczyk - "Działanie oddziału zbiorczego zorganizowanego z poz i innych oddziałów dywizji silnie obezwładnionych BMR" - Zeszyt taktyczny nr 8/60/ASG 1971r., str. 42

Lp.	CZYNNOŚCI	Czas w godzinach					
		1	2	3	4	5	6 i więcej
	Poddziały						
1	Organizacja akcji ratowniczej i opanowanie paniki	Obezwładnione i przydzielone do pracy					
2	Rozpoznanie skażeń i stopnia napromienienia w rejonie porażenia	" "					
3	Rozpoznanie rejonu organizacji pododdziałów zbiorczych	Przydzielone					
4	Wprowadzenie ludzi i sprzętu do rozpoznanych rejonów	Obezwładnione i przedzielone					
5	Przeprowadzenie zabiegów specjalnych	" "					
6	Formowanie oddziałów /pododdz./ zbiorczych	Ze składu obozów. pododdz.					
7	Odtworzenie systemu dowodzenia, współdziałania i ognia	Nowopowstały sztab					
8	Organizacja działań bojowych	" "					

Uwaga: W p.5 - górna kreska oznacza zabiegi częściowe, dolna - całkowite.

Oczywiście, zależnie od sytuacji i warunków, czas trwania poszczególnych czynności może ulegać zmianie, może się tym samym zmieniać ich stosunek czasowy. Niektóre czynności mogą zostać w ogóle wyłączone, np. prowadzenie całkowitych zabiegów specjalnych, opanowywanie paniki itp., bądź to z braku czasu, bądź z braku potrzeby ich prowadzenia. Przedstawiony harmonogram ilustruje jeden z wariantów, jaki może być rozpatrywany, gdy istnieje potrzeba szybkiego wykorzystania organizowanego oddziału zbiorczego do działań.

Skład i wyposażenie oddziałów /pododdziałów/ zbiorczych może być bardzo różnorodny. Będzie on zależał od następujących czynników:

- rodzaju obezwładnionego oddziału;
- stanu obezwładnienia pododdziałów;
- rodzaju pozostałego sprawnego sprzętu;
- potrzeb w świetle wykorzystania do przyszłych działań.

Organizację oddziału zbiorczego warunkować będzie przede wszystkim ilość sprzętu i ludzi, których można wykorzystać do dalszych działań. Ponieważ najbardziej odpornym sprzętem na uderzenia jądrowe są czołgi, one będą prawdopodobnie stanowić zasadnicze wyposażenie^{x/}. Możliwe również będzie wykorzystanie części transporterów opancerzonych i sprzętu artyleryjskiego oraz broni strzeleckiej. Najtrudniej natomiast będzie wykorzystać taki sprzęt jak środki łączności, samochody, sprzęt inżynierski itp. Przykładowo oddział zbiorczy może mieć dwie - trzy kompanie piechoty z włączonym w ich skład moździerzami, działami ppanc, przeciwpancernymi pociskami kierowanymi, oraz: pododdział czołgów, pododdział artylerii,

x/ ppłk M. Laszczyk - "Prowadzenie działań zaczepnych przez oddziały zbiorcze" - Myśl Wojskowa Nr. 5 - 1969r. str. 22

pododdział rodzajów wojsk /rozpoznania, łączności, inżynierskich, chemicznych/, pododdział zabezpieczenia materiałowego, technicznego i medycznego. Ponadto w skład oddziału zbiorczego może wejść dwie-trzy kompanie piechoty, które nie zostały obezwładnione ze względu na walkę w styczności z nieprzyjacielem. Niekiedy, w przypadku całkowitego obezwładnienia pułku, ocalałe siły i środki nie pozwolą na organizację tego typu oddziału. Wówczas mogą być tworzone grupy bojowe w składzie 1-3 drużyn piechoty, 2-3 czołgów, grupa karabinów maszynowych, grupa żołnierzy rodzajów wojsk. Niekiedy w skład oddziału może wchodzić część etatowych pododdziałów, które zachowały swą strukturę organizacyjną oraz część pododdziałów zbiorczych o różnym zbliżonym do przedstawionego powyżej/ składzie. W wypadku braku sił i środków na zorganizowanie oddziału zbiorczego, pododdział zbiorczy lub grupy bojowe mogą zostać podporządkowane sąsiadowi lub wejść w skład jego wojska. W każdym razie organizacja oddziału zbiorczego powinna zapewnić możliwie sprawne w danych warunkach dowodzenie i możliwość wykonania postawionych przed nim zadań.

5. Możliwości w zakresie prowadzenia dalszych działań przez oddziały /pododdziały/ zbiorcze i zasady ich użycia. .

Oddziały zbiorcze mogą po osiągnięciu gotowości bojowej kontynuować poprzednie zadanie lub otrzymać nowe. W każdym wypadku muszą zostać uwzględnione ich aktualne możliwości bojowe. Zależnie od sytuacji oddziały /pododdziały/ te mogą:

- prowadzić poprzednie działania bojowe-zaczepekne lub obronne;
- przejść do działań obronno-opóźniających lub do obrony;

- przejść do działań w rozproszeniu.

Kontynuowanie działań zaczepnych, nawet ograniczonymi siłami, jest najlepszym sposobem na utrzymanie inicjatywy i w przypadku obezwładnienia wojsk nieprzyjaciela własnymi uderzeniami pozwala wykonać poprzednie zadanie. Niezbędne jest w tym celu śmiałe działanie, wykorzystanie luk i dezorganizacji obrony nieprzyjaciela. Jednym z warunków powodzenia sił zbiorczych będzie wsparcie ich artylerią szczebla nadrzędnego i lotnictwem.

Jeśli nieprzyjaciel nie został obezwładniony bronią jądrową, a jego przewaga nie rokuje szans na działania zaczepne, pododdział zbiorczy będzie zmuszony do przejścia do obrony. Ze względu na szoupłość dysponowanych sił i środków szczególnie istotny jest wybór dogodnej rubieży terenowej. Obrona ta musi być organizowana pospiesznie, najpierw siłami, które nie zostały obezwładnione, następnie organizowanymi pododdziałami zbiorczymi. Należy dążyć do stworzenia silnego pierwszego rzutu, zdolnego osłonić prowadzenie zabiegów specjalnych przez pozostałe siły oddziału. Charakterystyczne będzie dążenie do stopniowego wzmocnienia obrony przez nowo zorganizowane pododdziały zbiorcze, wyremontowane pospiesznie ozołgi i działa oraz dążenie do maksymalnego wykorzystania posiadanego sprzętu, nawet nie w pełni sprawnego.

W wypadku, jeśli ze składu obezwładnionego silnie oddziału można będzie zorganizować jedynie grupy bojowe, nie będą one w stanie prowadzić regularnych działań. Może wtedy zajść potrzeba przejścia do działań nieregularnych, szczególnie w warunkach braku łączności i przełożonym i sąsiadami oraz

aktywnych działań nieprzyjaciela. Działania te będą miały na celu połączenie się z własnymi wojskami dezorganizację dowodzenia nieprzyjaciela, zaopatrzenie itp.

Wydaje się, że użycie oddziałów /pododdziałów/ zbiorczych zawsze wynikać będzie z konieczności. Jeśli takiej konieczności nie będzie, celem jest zawsze stworzenie obezwładnionym wojskom warunków do powrotu do pełnej gotowości bojowej w ramach poprzedniej struktury organizacyjnej.

6. Sposoby szkolenia w warunkach pokojowych sztabów i żołnierzy w zakresie organizacji i działania siłami zbiorczymi.

Szkolenie w organizacji i działaniu siłami zbiorczymi pod względem organizacyjnym jest dość skomplikowane. Wiąże się to z uzasadnioną niechęcią dowódców poszczególnych szczebli do wyłączenia z ćwiczeń taktycznych części pododdziałów lub oddziałów. Z drugiej strony przerwa w wykonywaniu zadań w trakcie ćwiczeń w celu przeprowadzenia tego zagadnienia jest nieodzowna.

Wydaje się, że poszukując dróg rozwiązania tego problemu należy zastanowić się nad zakresem zadań dowódców i podwładnych, w trakcie organizacji sił zbiorczych. Zadaniem oficerów czy sztabu zajmującego się organizacją oddziału zbiorczego jest wykonanie szeregu przedsięwzięć organizacyjnych, które w sumie złożą się na powstanie nowych sił.

Inne zupełnie zadania oczekują żołnierzy, którzy wejdą w skład nowo powstałych pododdziałów. Ograniczą się one do takich czynności jak:

- rozpoznanie skażeń;
- odkażanie i dezaktywacja;

- udzielanie pomocy sanitarnej;
- remont sprzętu;
- zastąpienie żołnierza o innej specjalności.

Analizując zagadnienia, które nakazuje przeprowadzić w czasie ówczesnych taktycznych /głównie kompleksowych/ programów szkolenia, można stwierdzić, że zagadnienia te są tam ujęte jako część składowa kolejnego etapu ćwiczenia.

Taki podział zadań /czynności/ na podwładnych i przełożonych zmusza do rozdziału problematyki szkoleniowej. Zagadnienie: "organizacja sił zbiorczych" w jego dosłownym rozumieniu będzie dotyczyło tylko sztabu lub oficerów danego pododdziału /oddziału/, czyli ludzi, którzy z racji zajmowanych stanowisk czy stopni wojskowych będą w razie potrzeby organizatorami działania tymi siłami. Nasuwa się więc wniosek że po założeniu w określonym etapie ćwiczenia obowiązków danego oddziału BMR w stopniu zmuszającym do tworzenia sił zbiorczych, można zorganizować dwie grupy, których czynności będą niezależne:

1. Zespół oficerów organizujących działania siłami zbiorczymi
2. Żołnierzy /podoficerów i szeregowców/ szkolących się w zakresie podanym wyżej pod nadzorem części oficerów nie zaangażowanych w grupie 1.

W skład pierwszej grupy może wchodzić tylko część etatowego sztabu oraz część oficerów z podległych pododdziałów.

Pozostała część musi być zaangażowana w szkolenie grupy drugiej. Na kolejnych ówczesnych zmianach przydziału do w/w grup pozwoli na objęcie szkoleniem w omawianym zakresie całości oficerów.

Oczywiście proponowana organizacja szkolenia nie jest pozbawiona pewnych wad. Trudno np. określić, kto powinien szkolić się w organizacji nowych pododdziałów i kierowaniu ich działaniami, a kto w realizacji czynności, które się na to złożą. Nie wykluczone, że może powstać sytuacja, w której podoficer czy nawet szeregowiec będzie organizatorem pododdziału zbiorczego. Będą to jednak sytuacje wyjątkowe, dlatego też proponując szkolenie oficerów w tym zakresie, w nich widzę w zasadzie przyszłych organizatorów sił zbiorczych.

Przedstawione rozwiązanie posiada jednak tę zaletę, że pozwala na jednoczesne szkolenie całości ówczesnych, bez stosowania przerw w ówczeniu przez wyłączenie z niego części pododdziałów i - pod warunkiem starannej organizacji szkolenia zapewnia realizację celu jakim jest przygotowanie wojsk do działań po wykonaniu na nie przez npla uderzeń jądrowych.

Przedstawione rozważania niewątpliwie nie wyczerpują tematu. Mają one tę słabość, że opierają się głównie na przesłankach teoretycznych. Dotychczasowe wojny, prowadzone bez użycia BMR nie pozwalają na korzystanie z doświadczeń w tej dziedzinie. Opierając się jednak na przewidywaniach popartych analizą uzbrojenia przeciwnika, zasad jego działania i skutków użycia BMR, można dojść w wyniku przytoczonych rozważań do następujących, ostatecznych wniosków:

1. Posiadane przez npla uzbrojenie i zakładany przydział amunicji jądrowej pozwolą mu na obeszładnienie na wybranych kierunkach oddziałów w stopniu zmuszającym do działania siłami zbiorczymi.
2. Organizacja oddziałów /pododdziałów/ zbiorczych będzie w warunkach wojny z użyciem BMR zjawiskiem powszechnym.

3. W wypadku obustronnego, zasobowego użycia broni jądrowej szybkość organizacji i rozpoczęcia działań siłami zbiorczymi będzie czynnikiem decydującym o wykonaniu postawionych zadań.
4. Czynności organizacyjne, zmierzające do uporządkowania pozostałych po uderzeniach jądrowych wojsk oraz ich wykorzystania do działań będą warunkiem zapobiegania panice i rozprężeniu.
5. Dążenie do prowadzenia dalszych działań sformowanymi siłami musi być traktowane jako jedyne rozumne, optymalne w danej sytuacji wyjście, a praktyka szkoleniowa winna zmierzać do takiego rozumienia przez żołnierzy tego problemu.
6. Zagadnienia związane z organizacją i działaniem sił zbiorczych muszą - jak wynika z w/w wniosków - stanowić nieodłączną część problematyki szkoleniowej w czasie ćwiczeń taktycznych.

Wydrukowano w 5 egz.

Egz. 1 - 5 B.Tajna

Wyk. kpt Galewski

Poz. 2502/WW

